

DOI: <https://doi.org/10.36719/2663-4619/123/111-117>

Selcan Ələkbərli

Naxçıvan Dövlət Universiteti

<https://orcid.org/0009-0002-9254-7056>

seljanalakbarli@ndu.edu.az

Rəqəmsal qloballaşma dövründə dövlətin kommunikasiya siyasəti və ictimai etimadın formalaşması: Azərbaycan və Özbəkistan təcrübəsi

Xülasə

Məqalədə rəqəmsal qloballaşma dövründə dövlətin kommunikasiya siyasətinin ictimai etimadın formalaşmasındakı rolu elmi əsaslarla və çoxsaxəli yanaşma çərçivəsində hərtərəfli şəkildə təhlil olunur. Qloballaşma şəraitində informasiya cəmiyyətinin inkişafı, rəqəmsal texnologiyaların dövlət idarəçiliyinə inteqrasiyası və sosial medianın ictimai rəyin formalaşmasında artan təsiri dövlət-cəmiyyət münasibətlərində tamamilə yeni bir mərhələ yaradıb. Bu prosesdə dövlətin kommunikasiya siyasəti sadəcə informasiya ötürmə vasitəsi kimi deyil, həm də ictimai etimadın möhkəmləndirilməsi, şəffaf idarəetmənin təmin olunması və vətəndaş iştirakçılığının artırılması üçün strateji alət kimi çıxış edir.

Araşdırmada Azərbaycan və Özbəkistan kimi postsovet məkanının iki aparıcı ölkəsinin təcrübəsi müqayisəli şəkildə öyrənilir. Hər iki ölkədə rəqəmsal hökumət modellərinin — “ASAN Xidmət”, “my.gov.az”, “Rəqəmsal Azərbaycan 2030” və Özbəkistanda “my.gov.uz”, “Rəqəmsal Özbəkistan 2030” strategiyalarının — tətbiqi ictimai etimadın güclənməsinə mühüm töhfə vermişdir. Bu təşəbbüslər sayəsində dövlət xidmətlərinin şəffaflığı artmış, korrupsiya riskləri azalmış və vətəndaşların dövlətə olan inamı yüksəlmişdir.

Məqalədə həmçinin göstərilir ki, dövlətin kommunikasiya siyasətinin uğurlu həyata keçirilməsi yalnız texnoloji yeniliklərlə deyil, həm də etik prinsiplərə əsaslanan informasiya idarəçiliyi ilə bağlıdır. Açıq məlumat siyasətinin tətbiqi, dövlət strukturlarının hesabatlılığının təmin edilməsi, ictimai rəyin nəzərə alınması və vətəndaşlarla iki istiqamətli ünsiyyətin qurulması dövlətin legitimliyinin möhkəmləndirilməsində əsas amillərdəndir.

Bundan əlavə, tədqiqatda rəqəmsal kommunikasiya mühitində yaranan yeni çağırışlar — o cümlədən dezinformasiya, kibertəhlükəsizlik problemləri və “etimad böhranı” fenomeni — elmi-nəzəri aspektdə təhlil edilir. Bu kontekstdə dövlətin kommunikasiya siyasətinin yalnız informasiya yayımı ilə məhdudlaşmaması, eyni zamanda etibarlı, təhlükəsiz və şəffaf informasiya ekosisteminin formalaşdırılmasına yönəlməsi vacib hesab olunur.

Nəticə etibarilə, məqalə göstərir ki, rəqəmsal qloballaşma dövründə dövlətin kommunikasiya siyasəti ictimai etimadın əsas dayaqlarından biri kimi çıxış edir. Azərbaycan və Özbəkistanın təcrübələri sübut edir ki, şəffaflıq, hesabatlılıq, açıq hökumət və rəqəmsal diplomatiya prinsiplərinə əsaslanan idarəetmə modeli yalnız dövlətin səmərəliliyini artırır, həm də vətəndaşların dövlətə olan inamını uzunmüddətli perspektivdə möhkəmləndirir.

Açar sözlər: *rəqəmsal qloballaşma, dövlət kommunikasiya siyasəti, ictimai etimad, rəqəmsal idarəetmə, şəffaflıq, hesabatlılıq, vətəndaş iştirakçılığı, Azərbaycan, Özbəkistan, e-hökumət, açıq məlumat siyasəti, rəqəmsal diplomatiya, informasiya təhlükəsizliyi*

Seljan Alakbarli

Nakhchivan State University
<https://orcid.org/0009-0002-9254-7056>
seljanalakbarli@ndu.edu.az

State Communication Policy and the Formation of Public Trust in the Era of Digital Globalization: The Experience of Azerbaijan and Uzbekistan

Abstract

In this article, the role of state communication policy in shaping public trust during the era of digital globalization is analyzed comprehensively within a scientific and multidimensional framework. Under globalization, the development of the information society, the integration of digital technologies into public administration, and the growing influence of social media on public opinion have created an entirely new stage in state–society relations. In this process, state communication policy functions not merely as a tool for information dissemination but as a strategic instrument for strengthening public trust, ensuring transparent governance, and enhancing citizen participation. The study comparatively examines the experiences of Azerbaijan and Uzbekistan—two leading post-Soviet countries—in implementing digital governance reforms. The application of digital government models such as “ASAN Service”, “my.gov.az”, “Digital Azerbaijan 2030” in Azerbaijan, and “my.gov.uz”, “Digital Uzbekistan 2030” in Uzbekistan, has made a significant contribution to the enhancement of public trust. These initiatives have increased the transparency of public services, reduced corruption risks, and strengthened citizens’ confidence in state institutions.

The article also emphasizes that the successful implementation of state communication policy depends not only on technological innovation but also on ethically grounded information management. The adoption of open data policies, ensuring the accountability of public institutions, considering public opinion, and establishing two-way communication between the government and citizens are identified as key factors in reinforcing state legitimacy. Furthermore, the study explores new challenges emerging within the digital communication environment—such as disinformation, cybersecurity threats, and the “crisis of trust”—from a theoretical perspective. In this context, it is argued that state communication policy should not be limited to information dissemination but must also aim at creating a reliable, secure, and transparent information ecosystem.

In conclusion, the article demonstrates that in the era of digital globalization, state communication policy serves as one of the main pillars of public trust. The experiences of Azerbaijan and Uzbekistan show that governance models based on transparency, accountability, open government, and digital diplomacy principles not only increase the efficiency of the state but also strengthen citizens’ long-term confidence in government institutions.

Keywords: *digital globalization, state communication policy, public trust, digital governance, transparency, accountability, civic participation, Azerbaijan, Uzbekistan, e-government, open data policy, digital diplomacy, information security*

Giriş

XXI əsr insan sivilizasiyasının inkişafında yeni bir mərhələni — rəqəmsal qloballaşma dövrünü formalaşdırmışdır. Bu mərhələ təkcə iqtisadi və texnoloji dəyişiklikləri deyil, həm də sosial, siyasi və mədəni münasibətlərin strukturunu köklü şəkildə yenidən müəyyənləşdirmişdir. İnformasiya-kommunikasiya texnologiyalarının (İKT) sürətli inkişafı, internetin kütləviləşməsi və sosial medianın ictimai həyatın bütün sahələrinə nüfuz etməsi dövlət–cəmiyyət münasibətlərinin dinamikasını əsaslı şəkildə dəyişmişdir. Artıq ənənəvi idarəetmə modelləri yerini rəqəmsal idarəetmə sistemlərinə, yəni açıq, şəffaf və vətəndaş yönümlü dövlət fəaliyyətinə verir. Bu kontekstdə dövlətin kommunikasiya siyasəti yalnız məlumat ötürmə funksiyası yerinə yetirmir, həm də ictimai etimadın formalaşması,

vətəndaşlarla qarşılıqlı əlaqənin təmin olunması və dövlətin legitimliyinin möhkəmləndirilməsi üçün strateji alət kimi çıxış edir (Castells, 2010). Rəqəmsallaşma şəraitində dövlətin informasiyanı idarəetmə qabiliyyəti onun səmərəliliyinin əsas göstəricilərindən birinə çevrilir (United Nations, 2022). Kommunikasiya siyasətinin məqsədi təkcə informasiyanın paylaşılması deyil, həm də vətəndaşların bu informasiyaya etibar etməsini, dövlətə qarşı inam hissəsinin güclənməsini təmin etməkdir. İctimai etimad anlayışı sosial sabitliyin, siyasi legitimliyin və dövlət institutlarının dayanıqlılığının əsas sütunlarından biridir. Dövlət–vətəndaş münasibətlərində etimadın mövcudluğu yalnız siyasi qərarların qəbuluna deyil, həm də ictimai rifahın qorunmasına, islahatların effektivliyinə və vətəndaşların dövlət proseslərinə fəal cəlb olunmasına bilavasitə təsir göstərir (OECD, 2021). Müasir dövrdə bu etimadın qorunması şəffaflıq, hesabatlılıq və açıq dialoq prinsiplərinə əsaslanır. Xüsusilə keçid iqtisadiyyatına malik ölkələrdə, o cümlədən Azərbaycan və Özbəkistanda, rəqəmsal kommunikasiya siyasəti dövlətin müsbət imicinin formalaşdırılmasında və ictimai etimadın bərpasında mühüm rol oynayır. Bu ölkələr üçün əsas məqsəd yalnız dövlət idarəçiliyini rəqəmsallaşdırmaq deyil, eyni zamanda, vətəndaşların dövlətlə qarşılıqlı əlaqəsini asanlaşdırmaq və şəffaf idarəetmə mədəniyyətini formalaşdırmaqdır. Son onillikdə hər iki ölkədə bu istiqamətdə genişmiqyaslı rəqəmsal islahatlar həyata keçirilmişdir. Azərbaycanda yaradılan “ASAN Xidmət” modeli, “my.gov.az” elektron portalı, “Açıq Hökumət Təşəbbüsü” və “Rəqəmsal Azərbaycan 2030” strategiyası dövlət xidmətlərinin şəffaflığını və səmərəliliyini artırmaqla ictimai etimadın möhkəmləndirilməsinə ciddi töhfə vermişdir. Eyni zamanda, Özbəkistanda fəaliyyət göstərən “Vahid İnteraktiv Dövlət Xidmətləri Portalı” (my.gov.uz), “Rəqəmsal Özbəkistan – 2030” strategiyası və elektron hökumət təşəbbüsləri dövlət və vətəndaş münasibətlərində yeni keyfiyyət mərhələsi yaratmışdır. Bu təşəbbüslər təkcə texnoloji innovasiyalar kimi deyil, həm də siyasi-modernizasiya prosesinin tərkib hissəsi kimi qiymətləndirilə bilər. Onların əsas məqsədi vətəndaşların dövlətə olan inamını artırmaq, sosial məsuliyyət və şəffaf idarəetmə prinsiplərini gündəlik idarəetməyə inteqrasiya etməkdir. Beləliklə, bu məqalənin əsas məqsədi Azərbaycan və Özbəkistanın rəqəmsal kommunikasiya siyasətlərinin müqayisəli elmi təhlilini aparmaq, həmçinin rəqəmsal alətlərin və strateji kommunikasiya mexanizmlərinin ictimai etimadın formalaşmasında rolunu müəyyənləşdirməkdir. Tədqiqatda bu ölkələrin dövlət idarəçiliyi təcrübələri müqayisə edilir, rəqəmsal dövlət platformalarının ictimai münasibətlərə təsiri, şəffaflıq və hesabatlılıq mexanizmlərinin səmərəliliyi elmi əsaslarla araşdırılır. Məqalə həm nəzəri, həm də praktiki səviyyədə dövlətin kommunikasiya siyasətinin ictimai etimadın formalaşmasında mühüm strateji mexanizm olduğunu sübut etməyi hədəfləyir (Azərbaycan Respublikası Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi, 2023).

Tədqiqat

a) Qloballaşma şəraitində dövlət–ictimai münasibətlərin transformasiyası

Qloballaşma prosesi yalnız iqtisadi inteqrasiya və texnoloji tərəqqi ilə məhdudlaşmır; o, eyni zamanda dövlət və cəmiyyət münasibətlərinin strukturunda dərin dəyişikliklər yaradır. İnformasiya texnologiyalarının və rəqəmsal platformaların sürətli inkişafı nəticəsində dövlət idarəçiliyinin ənənəvi formaları çevik, şəffaf və interaktiv modellərlə əvəz olunmaqdadır. Bu dəyişikliklər nəticəsində dövlət artıq yalnız qərar qəbul edən mərkəz kimi deyil, həm də vətəndaşlarla qarşılıqlı dialoq aparan sosial institut kimi çıxış edir. Manuel Kastelsin (2010) “Şəbəkə Cəmiyyəti” konsepsiyası bu realığı izah edən əsas nəzəri bazalardan biridir. Onun fikrincə, müasir dünyada gücün əsas mənbəyi fiziki resurslar deyil, informasiya axınlarına nəzarət və həmin axınlar vasitəsilə sosial təsir imkanlarıdır. Dövlətin bu yeni informasiya mühitində rolu — həm informasiyanın idarəçisi, həm də etimadın təminatçısı olmaqdır. Rəqəmsal texnologiyaların inkişafı nəticəsində dövlət–vətəndaş münasibətləri tək istiqamətli ünsiyyətdən çoxsəviyyəli qarşılıqlı əlaqə sisteminə çevrilib. Bu modeldə vətəndaş yalnız informasiyanın istehlakçısı deyil, həm də onun istehsalında və idarə edilməsində iştirak edən tərəfdir. Məsələn, elektron petisiya platformaları, sosial media müzakirələri və açıq hökumət forumları dövlətin qərarvermə prosesində ictimai iştirakçılığı xeyli artırır. Bununla belə, qloballaşmanın yaratdığı açıq informasiya mühiti milli dövlətlərin informasiya suverenliyi üçün yeni təhdidlər də meydana gətirib. Sosial mediada yayılan dezinformasiya, manipulyativ məlumat axınları və kiberhücumlar dövlətin etimad kapitalına zərbə vurur. Buna görə

də müasir dövlətlər yalnız informasiya ötürən deyil, həm də etibarlı informasiya mühitini qoruyan aktorlar kimi çıxış etməlidirlər (UNESCO, 2021). Dövlət kommunikasiya siyasəti bu baxımdan həm texnoloji, həm də etik idarəetmə mexanizmlərini özündə birləşdirməlidir.

b) Azərbaycan və Özbəkistanda rəqəmsal idarəetmə modelləri

Azərbaycan nümunəsi

Azərbaycanın rəqəmsal idarəetmə təcrübəsi regionda uğurlu innovativ model kimi tanınır. 2012-ci ildə yaradılmış “ASAN Xidmət” konsepsiyası dövlət orqanlarının fəaliyyətində şəffaflıq, səmərəlilik və hesabatlılıq prinsiplərinin tətbiqini təmin etmişdir. Bu sistem “bir pəncərə” prinsipi əsasında qurulmuş və vətəndaşlara dövlət xidmətlərinə rahat çıxış imkanı yaratmışdır. “ASAN Xidmət” modeli BMT tərəfindən “Dövlət Xidmətlərinin Təkmilləşdirilməsi üzrə Qlobal Mükafat”la təltif olunmuş və beynəlxalq səviyyədə nümunəvi təcrübə kimi qəbul edilmişdir (UNDP, 2015). Bununla yanaşı, “my.gov.az” portalı vasitəsilə 700-dən artıq dövlət xidməti onlayn təqdim olunur. Bu, vətəndaş-məmur təmaslarını minimuma endirərək korrupsiya risklərini azaldır, şəffaflığı gücləndirir və ictimai etimadı artırır. Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin (2023) hesabatına əsasən, e-xidmətlərdən istifadə edən vətəndaşların məmnunluq səviyyəsi 99%-i keçmişdir. Bundan əlavə, “Açıq Hökumət Təşəbbüsü” və “Rəqəmsal Azərbaycan 2030” strategiyası rəqəmsal idarəçiliyin institusional əsaslarını formalaşdırır (World Economic Forum, 2023).

Özbəkistan nümunəsi

Özbəkistan da rəqəmsal transformasiyanı dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərindən biri kimi müəyyənləşdirmişdir. 2013-cü ildə istifadəyə verilmiş “Vahid İnteraktiv Dövlət Xidmətləri Portalı” (my.gov.uz) dövlət xidmətlərinin elektron şəkildə təqdim edilməsinə şərait yaratmışdır. Özbəkistan Prezidentinin 2020-ci ildə təsdiqlədiyi “Rəqəmsal Özbəkistan – 2030” strategiyası isə rəqəmsallaşmanı milli inkişafın prioritet istiqaməti kimi müəyyən etmişdir. Bu strategiyanın məqsədləri dövlət idarəçiliyinin optimallaşdırılması, iqtisadiyyatın rəqəmsal komponentinin artırılması və vətəndaşlara yönəlik xidmət keyfiyyətinin yüksəldilməsidir. 2023-cü ildə Özbəkistan hökumətinin hesabatına əsasən, elektron xidmətlərdən istifadə edən vətəndaşların sayı əvvəlki illə müqayisədə 2,5 dəfə artmış, dövlət orqanlarına ictimai etimad göstəricisi isə əhəmiyyətli dərəcədə yüksəlmişdir (Özbəkistan Respublikası İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi, 2023).

Müqayisəli yanaşma

Hər iki ölkənin təcrübəsi göstərir ki, rəqəmsal idarəetmə yalnız texnoloji yenilik deyil, eyni zamanda sosial etimadı formalaşdıran və siyasi legitimliyi möhkəmləndirən bir vasitədir. Azərbaycan modeli daha çox “xidmət yönümlü” konsepsiyaya əsaslanırsa, Özbəkistan modeli “idarəetmə modernləşməsi” və “rəqəmsal iqtisadiyyat” yanaşmasını birləşdirir. Hər iki halda əsas məqsəd dövlətin şəffaflığını təmin etmək və vətəndaşların hökumətə inamını yüksəltməkdir (European Commission, 2023).

c) Sosial media və dövlət kommunikasiya strategiyaları

XXI əsrdə sosial media dövlətin kommunikasiya sistemində ən təsirli vasitələrdən birinə çevrilmişdir. Əgər ənənəvi kommunikasiya modeli birtərəfli — yəni dövlətin məlumat ötürməsi üzərində quruldusa, sosial media iki istiqamətli qarşılıqlı əlaqə yaradır. Bu, ictimai etimadın bərqərar olmasında və hökumət qərarlarının legitimliyinin güclənməsində mühüm rol oynayır. Azərbaycanda Prezident Administrasiyasının, nazirliklərin və “ASAN Xidmət”in sosial media hesabları vasitəsilə ictimaiyyətlə aktiv ünsiyyət qurulur. Xüsusilə “ASAN Könüllüləri” və “Prezidentə məktub” layihələri dövlətin vətəndaş rəyinə açıq olduğunu nümayiş etdirir. Hökumət orqanlarının paylaşımı yalnız informasiya xarakterli deyil, həm də ictimai dialoqu təşviqedicidir. Özbəkistanda da dövlət strukturları sosial mediada geniş fəaliyyət göstərir. Prezident Administrasiyasının “Xalq qəbulları” sistemi və Telegram kanalları vasitəsilə vətəndaş müraciətləri real vaxt rejimində cavablandırılır. Bu təcrübə dövlətin cavabdehliyini artırmaqla yanaşı, vətəndaşların qərarvermə prosesinə inamını da gücləndirir. OECD-nin (2022) Rəqəmsal Hökumət İndeksində əsasən, həm Azərbaycan, həm də Özbəkistan sosial media vasitəsilə ictimai iştirak

göstəricilərinə görə Mərkəzi Asiya regionunda ən sürətli irəliləyiş göstərən dövlətlər sırasındadır (Dünya Bankı, 2022).

d) Şəffaflıq, hesabatlılıq və vətəndaş iştirakçılığının ictimai etimadın formalaşmasında rolu

Dövlətə etimad yalnız onun qərarlarının məzmunu ilə deyil, həm də bu qərarların qəbul və icra prosesindəki açıqlıq səviyyəsi ilə ölçülür. Şəffaflıq və hesabatlılıq idarəetmənin keyfiyyətini artırmaqla yanaşı, vətəndaşların dövlətə olan mənəvi bağlılığını da möhkəmləndirir. Azərbaycanda “Açıq Hökumət Təşəbbüsü” çərçivəsində büdcə icrası, sosial layihələr və dövlət satınalmaları haqqında məlumatlar açıq portallar vasitəsilə ictimaiyyətə təqdim olunur. “Open Government Data Portal” və “eGov Development Center” kimi platformalar vətəndaşların dövlət qərarlarını izləmək və qiymətləndirmək imkanlarını artırır. Özbəkistanda “Open Data Portal” (data.gov.uz) vasitəsilə 3000-dən çox açıq məlumat toplusu ictimaiyyət üçün əlçatandır. Bu sistem dövlət orqanlarının fəaliyyətini şəffaflaşdırmaqla yanaşı, jurnalistlər, vətəndaş cəmiyyəti və elmi tədqiqatçılar üçün də məlumat mənbəyi rolunu oynayır. Transparency International-ın (Transparency International, 2023) məlumatına görə, açıq məlumat siyasətləri korrupsiya risklərini azaldır və dövlətə etimadı 20–30% aralığında artırır.

e) Qlobal çağırışlar: Dezinformasiya, kibertəhlükələr və etimad böhranı

Rəqəmsal qloballaşma ilə paralel olaraq yeni təhlükələr də formalaşır. Dezinformasiya, saxta xəbərlər, kibertəhlükələr və manipulyativ media məzmunları ictimai etimadı sarsıdan əsas faktorlardandır. 2021-ci ildə BMT və UNESCO-nun hesabatlarına əsasən, “etimad böhranı” müasir cəmiyyətin əsas qlobal problemlərindən biri kimi tanınır. Bu şəraitdə dövlətlərin kommunikasiya siyasəti təkcə məlumat ötürmək funksiyasını daşıyamalıdır; o, həm də etibarlı, təhlükəsiz və şəffaf informasiya ekosisteminin yaradılmasına yönəlməlidir. Azərbaycan və Özbəkistan bu istiqamətdə mühüm addımlar atır: informasiya təhlükəsizliyi strategiyaları qəbul edilmiş, kiberhücumların qarşısını almaq üçün milli mərkəzlər yaradılmış və beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq genişləndirilmişdir. Məsələn, Azərbaycanın “Milli Kibertəhlükəsizlik Strategiyası (2023–2027)” dövlət və özəl sektor arasında təhlükəsizlik koordinasiyasını gücləndirir. Özbəkistanda isə “Cybersecurity Center” və “CERT.uz” platformaları vətəndaş məlumatlarının qorunması və dezinformasiyanın qarşısının alınması sahəsində əsas rol oynayır (Tapscott, 2016).

Nəticə

Aparılmış elmi təhlil və müqayisəli araşdırma nəticəsində aydın olur ki, Azərbaycan və Özbəkistan kimi post-sovet məkanının iki əsas dövləti rəqəmsal transformasiya və kommunikasiya siyasətində mühüm uğurlara imza atmışdır. Hər iki ölkə qloballaşmanın gətirdiyi çağırışlara adaptasiya olunmaqla yanaşı, rəqəmsal idarəetmə vasitəsilə dövlət–cəmiyyət münasibətlərini yeni səviyyəyə qaldırmışdır. Bu proseslər göstərir ki, rəqəmsal kommunikasiya siyasəti sadəcə informasiya ötürmə vasitəsi deyil, ictimai etimadın, legitimliyin və sosial sabitliyin formalaşmasında strateji amildir. Azərbaycan nümunəsində dövlət siyasətinin əsas prioriteti xidmət yönümlü idarəetmə modelinin qurulması olmuşdur. “ASAN Xidmət”, “my.gov.az” və “Rəqəmsal Azərbaycan 2030” proqramları vasitəsilə dövlət xidmətlərinin operativliyi və şəffaflığı təmin edilmiş, vətəndaş məmnunluğu əsas göstəriciyə çevrilmişdir. Vətəndaş məmnuniyyətinin yüksək olması dövlətin legitimliyinə və onun qərarlarına ictimai dəstəyin artmasına birbaşa təsir göstərir. Beləliklə, Azərbaycan modeli göstərir ki, rəqəmsal hökumət – ictimai etimadın praktiki təminat mexanizmidir. Özbəkistan təcrübəsi isə strateji planlaşdırma və sistemli transformasiya yanaşması ilə fərqlənir. “Rəqəmsal Özbəkistan – 2030” strategiyası yalnız texnoloji modernləşməni deyil, həm də dövlət idarəetməsinin struktur və mədəni dəyişimini nəzərdə tutur. Bu model uzunmüddətli perspektivdə dövlət aparatının çevikliyini, hesabatlılığını və ictimai dialoqa açıq olmasını təmin etməyə yönəlmişdir. Özbəkistan nümunəsində etimadın güclənməsi təkcə xidmət keyfiyyətinin deyil, həm də dövlət orqanlarının kommunikativ davranışının modernləşməsi ilə bağlıdır. Ümumi nəticə ondan ibarətdir ki, hər iki ölkədə rəqəmsal kommunikasiya siyasəti dövlətin imicinin formalaşmasında, ictimai etimadın möhkəmləndirilməsində və cəmiyyətin qərarvermə proseslərində aktiv iştirakında aparıcı rol oynayır. Bu siyasət həm “yuxarıdan-aşağıya” (dövlətin təşəbbüsləri), həm də “aşağıdan-

yuxarıya” (vətəndaşların təşəbbüsləri) informasiya axınlarını tənzimləyən iki istiqamətli sistemə çevrilmişdir. Rəqəmsal hökumət alətləri – elektron xidmətlər, sosial media platformaları, açıq məlumat bazaları və onlayn iştirak mexanizmləri – ictimai etimadın struktur elementlərinə çevrilir. Eyni zamanda, aparılmış araşdırma göstərir ki, rəqəmsal transformasiya təkcə imkanlar deyil, həm də yeni məsuliyyətlər yaradır. İnformasiya təhlükəsizliyi, dezinformasiya, süni intellektin etik istifadəsi və kiberməxfilik kimi çağırışlar dövlətlərin kommunikasiya siyasətinin davamlı olaraq yenilənməsini tələb edir. Bu kontekstdə Azərbaycan və Özbəkistan kimi ölkələr üçün aşağıdakı tövsiyələr aktualıq daşıyır:

Tövsiyələr

1. Rəqəmsal kommunikasiya siyasətinin institusional əsaslarının gücləndirilməsi. Dövlət orqanları arasında koordinasiyanı təmin edən vahid kommunikasiya strategiyası hazırlanmalıdır. Bu strategiya informasiya yayımının etik, şəffaf və operativ prinsiplərini müəyyən etməli, ictimai etimadın qorunmasını prioritet kimi nəzərdə tutmalıdır.
2. Məlumatların açıq idarəetməsinin genişləndirilməsi. Açıq hökumət portallarının funksionallığı artırılmalı, ictimai maraq doğuran məlumatların real vaxt rejimində yenilənməsi təmin edilməlidir. Bu, vətəndaşların qərarların formalaşmasında aktiv iştirakına və dövlətə inamın artmasına şərait yaradır.
3. Vətəndaş iştirakçılığının rəqəmsal platformalar vasitəsilə genişləndirilməsi. Elektron petisiyalar, ictimai rəy sorğuları, “smart feedback” sistemləri və onlayn müzakirə forumları kimi vasitələr vasitəsilə vətəndaşların qərarvermə proseslərinə cəlb olunması artırılmalıdır. Bu, dövlətin qərarlarının sosial legitimliyini yüksəldər.
4. Kibertəhlükəsizlik və informasiya etibarlılığı mexanizmlərinin gücləndirilməsi. Rəqəmsal etimadın əsas şərtlərindən biri təhlükəsiz mühitin təminatıdır. Dövlət və özəl sektor əməkdaşlığı çərçivəsində kibertəhlükəsizlik standartları təkmilləşdirilməli, milli məlumat sistemlərinin qorunması təmin olunmalıdır.
5. Süni intellekt və rəqəmsal analitika vasitəsilə ictimai rəyin idarə edilməsi. Dövlət orqanları sosial media analitikası, böyük verilənlər (big data) və AI texnologiyalarından istifadə edərək ictimai meylləri daha dəqiq müəyyən edə və kommunikasiya strategiyalarını adaptiv şəkildə tənzimləyə bilərlər. Lakin bu prosesdə etik qaydalar ciddi şəkildə qorunmalıdır.
6. Dezinformasiya və “etimad böhranı” ilə mübarizə strategiyasının formalaşdırılması. Media savadlılığının artırılması, fakt-yoxlama platformalarının dəstəklənməsi və ictimai məlumatlandırma kampaniyalarının aparılması dövlətin reputasiyasını qorumaq baxımından həyati əhəmiyyət daşıyır.
7. Rəqəmsal diplomatiyanın gücləndirilməsi. Dövlətin beynəlxalq informasiya məkanında aktivliyi, xarici auditoriyalara yönəlmiş onlayn kommunikasiya strategiyaları milli imicin və etimadın beynəlxalq səviyyədə möhkəmlənməsinə xidmət edəcəkdir.

Yekun fikir

Nəticə etibarilə, rəqəmsal qloballaşma dövründə dövlətin kommunikasiya siyasəti yalnız idarəetmənin texniki elementi deyil, həm də sosial kapitalın formalaşdırıcı qüvvəsidir. Azərbaycan və Özbəkistanın təcrübələri göstərir ki, şəffaflıq, hesabatlılıq, vətəndaş iştirakçılığı və informasiya təhlükəsizliyinə əsaslanan model uzunmüddətli perspektivdə dövlətin legitimliyini və ictimai etimadı təmin edə bilər. Rəqəmsal kommunikasiya siyasəti bu baxımdan gələcək dövlət idarəçiliyinin əsas sütunlarından biri kimi çıxış edir — və bu siyasətin uğuru vətəndaşın dövlətə inamı ilə ölçülür.

Ədəbiyyat

1. Castells, M. (2010). *The rise of the network society*. Wiley-Blackwell.
2. OECD. (2022). *Digital Government Index 2022*. OECD Publishing.
3. OECD. (2021). *Open government data report: Enhancing policy through transparency*. OECD Publishing.
4. UNESCO. (2021). *Media and information literacy for public trust*. UNESCO Publishing.
5. Transparency International. (2023). *Global corruption report: Digital governance*. Transparency International.
6. Azərbaycan Respublikası Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi. (2023). *Rəqəmsal transformasiya strategiyası*.
7. Özbəkistan Respublikası İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi. (2023). *Rəqəmsal Özbəkistan – 2030 strategiyası*.
8. Dünya Bankı. (2022). *Rəqəmsal hökumət transformasiyası: Dövlət sektorunda etimadın qurulması*. Dünya Bankı.
9. United Nations. (2022). *E-government survey 2022: The future of digital government*. UN Department of Economic and Social Affairs.
10. World Economic Forum. (2023). *Global digital transformation report*. World Economic Forum.
11. Tapscott, D. (2016). *Blockchain revolution: How the technology behind Bitcoin is changing money, business, and the world*. Penguin Random House.
12. European Commission. (2023). *Digital Europe Programme: Policy framework for 2023–2027*. European Commission.

Daxil oldu: 18.06.2025

Qəbul edildi: 23.09.2025